14/08/2019

Η Παναγιά στα ακριτικά νησιά

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ο εορτασμός της Παναγιάς στα Δωδεκάνησα, είναι ξεχωριστός, με πανηγύρια σε όλα τα νησιά και τα χωριά, που φυλούν Θερμοπύλες πίστεως στην ακριτική Ελλάδα. Τα περισσότερα εξ αυτών έχουν τα δικά τους έθιμα, που κρατούν από γενιά σε γενιά και τα κάνουν ξεχωριστά.

Μερικές από τις Παναγιές της Δωδεκανήσου που ξεχωρίζουν είναι:

Στη Ρόδο, το μεγαλύτερο πανηγύρι είναι αυτό της Παναγιάς της Κρεμαστής, το οποίο διαρκεί 15 μέρες (από τις 10 έως τις 23 Αυγούστου).

Συμμετέχουν σ’ αυτό χιλιάδες Ροδίτες, ενώ στο πλαίσιο του πανηγυριού λειτουργεί και έκθεση παραδοσιακών προϊόντων εδώ και δεκαετίες. Είναι το πανηγύρι με τη μεγαλύτερη συμμετοχή κόσμου σε όλα τα Δωδεκάνησα.

Στην Αστυπάλαια, το πανηγύρι της Παναγίας της Πορταΐτισσας, οι εκδηλώσεις του οποίου διαρκούν τρεις μέρες. Ξεκινούν από το βράδυ της παραμονής, μετά τον Εσπερινό, στον περίβολο της εκκλησίας υπό τους ήχους βιολιού και λύρας, με παραδοσιακούς χορούς. Ανήμερα, οι Αστυπαλαιώτισσες μαγειρεύουν και προσφέρουν στους επισκέπτες τοπικούς μεζέδες και αρνί γεμιστό.

Το εορταστικό τριήμερο κλείνει με τα «Κουκάνια», που διοργανώνονται στον Πέρα Γιαλό και είναι μια σειρά από παιχνίδια με πρωταγωνιστές μικρά και μεγάλα «παιδιά». Το γιαουρτοτάϊσμα, δηλαδή αλληλοτάισμα γιαουρτιού με κλειστά μάτια, το τράβηγμα του σχοινιού, αγώνες κολύμβησης και αβγομαχίες, αλλά και ο «πετεινός», ένα παιχνίδι όπου προσπαθούν να πιάσουν ένα καλάθι με έναν ψεύτικο κόκορα στην άκρη μιας αλειμμένης με γράσο κολόνας πάνω από τη θάλασσα είναι μερικά από αυτά.

Στη Νίσυρο, γιορτάζει η Παναγιά η Σπηλιανή ένα από τα πιο γνωστά μοναστήρια που προσελκύει πλήθος κόσμου από όλα τα Δωδεκάνησα. Το έθιμο θέλει τις λεγόμενες «εννιαμερίτισσες» να καταφτάνουν από τα γύρω νησιά στη μονή εννιά μέρες πριν, για να πραγματοποιήσουν μια ξεχωριστή τελετουργία που λήγει ανήμερα της Παναγιάς. Την παραμονή προσφέρονται στους επισκέπτες ρεβίθια και πατάτες και ανήμερα κρέας με πατάτες στο γλέντι που γίνεται στην αυλή του σχολείου κάτω από την εκκλησία.

Στην Όλυμπο της Καρπάθου, η Παναγιά γιορτάζεται με τον πιο κατανυκτικό τρόπο. Εδώ, οι λειτουργίες είναι βαθιά συνδεδεμένες με το πένθος για τη Παναγία που «έφυγε». Αποκορύφωμα του εορτασμού είναι ο παραδοσιακός Κάτω Χορός που ξεκινά από τους άντρες σε σταθερό, αργόσυρτο βήμα και κατανυκτική διάθεση. Ακολουθούν οι γυναίκες ντυμένες με τις εκπληκτικής ομορφιάς παραδοσιακές στολές τους.

Στην Κάσο, γίνεται το μεγαλύτερο πανηγύρι του νησιού. Όλα τα πατροπαράδοτα έθιμα τηρούνται ευλαβικά και δεν είναι λίγοι οι ξενιτεμένοι Κασιώτες αλλά και μετανάστες από όλες τις γωνιές του κόσμου, που συρρέουν στο νησί, μαζί με τους ξένους επισκέπτες, για να προσκυνήσουν στην Παναγία, να γλεντήσουν με τα πατροπαράδοτα έθιμα, να δοκιμάσουν ντολμαδάκια και πιλάφι και να ξεφαντώσουν με λύρες και λαούτα.

Στο νησί της Πάτμου, το νησί της Ορθοδοξίας, όπου τα πάντα περιστρέφονται γύρω από το ιστορικό μοναστήρι της Αποκάλυψης, οι μοναχοί του τηρούν το έθιμο του επιταφίου της Παναγίας, ένα έθιμο με βυζαντινές καταβολές.
Ο χρυσοποίκιλτος επιτάφιος της Παναγίας περιφέρεται στα σοκάκια του νησιού σε

μεγαλοπρεπή πομπή, ενώ οι καμπάνες του μοναστηριού και των άλλων εκκλησιών ηχούν ασταμάτητα.

Στην Κάλυμνο, σε εκκλησίες και ξωκλήσια αναβιώνουν έθιμα και παραδόσεις. Η Παναγιά της Χώρας η Κεχαριτωμένη, η Γαλατιανή στ' Αργινώντα, η Κυρά Ψιλή στον Βαθύ, η Παναγιά του Γλυκιού στο λιμάνι, η Παναγιά στους Βοθύνους, η Παναγιά της Τελέντου, η Παναγιά στην Ψέριμο, η Μυρτιώτισσα και πολλά μικρά ξωκλήσια θ' ανοίξουν τις πύλες τους για να υποδεχθούν ντόπιους και επισκέπτες από κάθε γωνιά της Ελλάδας και του εξωτερικού που θα σπεύσουν να προσκυνήσουν τη χάρη της Παναγιάς.

Στη Κω
Η Παναγία η Γοργοεπήκοος βρίσκεται κοντά στην ακτή Μιαούλη στην πόλη της Κω. Ο κυρίως ναός χωρίζεται από το Ιερό Βήμα με ένα θαυμάσιας τέχνης ξυλόγλυπτο τέμπλο, ίσως του 18ου αιώνα. Στις τέσσερις γωνίες της στέγης του ναού και στη μία της αψίδας υπάρχουν παλαιοχριστιανικά επιθήματα από διαχωριστικά αμφικιονίσκων με διάκοσμο από σταυρούς. Είναι κτισμένη κατά τον 15ο αιώνα.

Στη Λέρο
Η Παναγία του Κάστρου στη Λέρο έχει τη τιμητική της τον Δεκαπενταύγουστο και χιλιάδες κόσμου ανεβαίνουν τα εκατοντάδες σκαλοπάτια της για να προσκυνήσουν την Αγία εικόνα της, αλλά και να θαυμάσουν την υπέροχη θέα, αφού όλο το νησί βρίσκεται «στα πόδια Της». Ωστόσο εξίσου γνωστή είναι και η Παναγία η Καβουριανή η οποία βρίσκεται κοντά στον οικισμό Ξηρόκαμπος. Το γραφικό εκκλησάκι ονομάζεται και της Καβουράδαινας, διότι στη θέση που είναι, κατά την παράδοση, ένας ψαράς που έψαχνε για καβούρια βρήκε μέσα σε σχισμή την εικόνα της Παναγίας.

Στη Ψέριμο
Η εορτή της Παναγιάς στο νησί της Ψερίμου όπου δεσπόζει η εκκλησία της Παναγιάς της «Μελαχρινής», όπως την αποκαλούν οι ντόπιοι λόγω του σκούρου χρώματος της ρωσικής τεχνοτροπίας εικόνας είναι ιδιαίτερη. Με πλοιάρια κάτοικοι από την Κάλυμνο, την Κω και τη Νίσυρο καταφθάνουν για να ζητήσουν τη χάρη της Παναγίας. Οι καμπάνες ηχούν πανηγυρικά τη στιγμή που γίνεται η περιφορά του επιταφίου της Θεοτόκου. Συγκινητικές ήταν οι στιγμές όταν κλήρος και λαός, ντόπιοι και τουρίστες, συμμετέχουν στη λιτανεία η οποία περνά από τους δρόμους και τα σοκάκια της νήσου ακόμα και από την αμμουδιά στην άκρη της θάλασσας